

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN/ NASIONALE SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

LANDBOUBESTUURSPRAKTYKE

2021

NASIENRIGLYNE

PUNTE: 200

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 11 bladsye.

AFDELING A**VRAAG 1****1.1 Meervoudigekeuse-vrae**

- 1.1.1 B ✓✓
- 1.1.2 C ✓✓
- 1.1.3 A ✓✓
- 1.1.4 B ✓✓
- 1.1.5 D ✓✓
- 1.1.6 C ✓✓
- 1.1.7 B ✓✓
- 1.1.8 A ✓✓
- 1.1.9 C ✓✓
- 1.1.10 A ✓✓

(10 x 2) (20)

1.2 Pasitens

- 1.2.1 C ✓✓
- 1.2.2 F ✓✓
- 1.2.3 K ✓✓
- 1.2.4 J ✓✓
- 1.2.5 A ✓✓
- 1.2.6 H ✓✓
- 1.2.7 L ✓✓
- 1.2.8 B ✓✓
- 1.2.9 D ✓✓
- 1.2.10 G ✓✓

(10 x 2) (20)

1.3 Landboukundige terme

- 1.3.1 Surplus/Oormaat ✓
- 1.3.2 Huur ✓
- 1.3.3 Avontuurtoeris ✓
- 1.3.4 Grondreinerig/Dreineerbaarheid ✓
- 1.3.5 Entrepreneur ✓

(5 x 1) (5)

1.4 Onderstreepte woorde

- 1.4.1 Soet ✓
- 1.4.2 Neutraal ✓
- 1.4.3 Intensief ✓
- 1.4.4 Winsmarge / Wins ✓
- 1.4.5 Kontrakbemarking ✓

(5 x 1) (5)

TOTAAL AFDELING A 50

AFDELING B**VRAAG 2: FISIESE EN FINANSIËLE BEPLANNING****2.1 Grondtemperatuur****2.1.1 DRIE plantgroeiprosesse beïnvloed deur grondtemperatuur**

- Ontkieming van sade ✓
- Groeitempo van plante ✓
- Rypwording van gewasse ✓
- Invloed op wateropname ✓
- Effektiewe voedingstofopname ✓
- Effektiewe tempo van chemiese reaksies ✓ (Enige 3) (3)

2.1.2 Vergelyking tussen donkerkleurige en ligkleurige gronde

- Donker gronde absorbeer hitte ✓
- Terwyl liggekleurde gronde minder hitte absorbeer/hitte weerkaats ✓ (2)

2.1.3 Verwantskap tussen grondtemperatuur en gronddiepte

- Gedurende die dag sal vlakgronde vinnig hitte absorbeer ✓
- Terwyl dieper gronde geleidelik hitte absorbeer ✓
- Gedurende die nag sal vlakgronde vinniger hitte verloor aan die atmosfeer ✓
- Terwyl dieper gronde hitte vir baie langer periodes behou ✓
- Diepgronde se temperatuur is meer konstant terwyl vlakgronde se temperatuur meer flutereer ✓ (Enige 4) (4)

2.2 Grondkaart en grondpotensiaal**Chemiese samestelling en grondpotensiaal ✓**

- Dui alle beskikbare minerale aan, benodig of nie benodig ✓
- Dui mineraalvlakke aan wat nadelig of toksies is vir produksie ✓
- Dui die voedingstowwe nodig vir produksie se vlakke aan ✓
- Dui tekortkominge aan wat deur bemesting reggestel moet word ✓
- Grondreaksie veranderinge word aangedui ✓

Fisiese eienskappe ✓

- Gebiede met verkillende grondstruktuur word aangedui ✓
- Dui areas aan waar grondtekstuur verskil ✓
- Gebiede met selfde gronddiepte word aangedui ✓
- Dui grondkleur aan wat bruikbaar kan wees vir besproeiing en dreinerings ✓

Morfologiese eienskappe ✓

- Homogene gebiede van grondklassifikasie word aangedui ✓
- Areas met dieselfde grondprofiel word aangedui ✓

Grond klassifikasie data ✓

- Gebiede met soortgelyke grondseries word aangedui ✓
 - Dui areas aan met soortgelyke grondvorme ✓
- (Enige 2 aspekte genoem en bespreek) (4)

2.3 Natuurlike weiding**2.3.1 VIER natuurlike hulpbronne wat die produktiwiteit van veld bepaal**

- Vegetasie/plant samestelling/hergroeipotensiaal ✓
 - Grond/landerye/topografie ✓
 - Reënval ✓
 - Temperatuur ✓
 - Grondtoestand ✓
- (Enige 4) (4)

2.3.2 VIER riglyne om weiding regdeur die seisoen te verseker

- Pas wisselweiding toe ✓
 - Hou by die drakrag/drakapasiteit van die veld ✓
 - Beheer brande op wildplase ✓
 - Verwyder uitheemse/indringer plante ✓
 - Rus/Spaarkampe ✓
 - Sny en baal van veld/gras as hooi
 - Aanplant van aanvullende weidings om in tye van tekorte te voorsien ✓
- (Enige 4) (4)

2.4 Bronne van inligting vir landbousektor

2.4.1 Tradisionele landboupraktike ✓ (1)

2.4.2 Department van Landbou ✓ (1)

2.4.3 Nuusmedia ✓ (1)

2.4.4 Landbounavorsing instituut ✓ (1)

2.4.5 Bemarking organisasies ✓ (1)

2.5 Arbeid**2.5.1 DRIE uitdagings aangaande plaaswerkers**

- Alkoholisme/Alkohol misbruik ✓
 - Ongeletterdheid ✓
 - Siektes/SOS/TB/MIV/Vigs/Covid 19 ✓
 - Huishoudelike geweld / beserings ✓
- (Enige 3) (3)

2.5.2 VIER maniere om kondisie vir plaaswerkers te verbeter

- Voorsien genoegsame en beter lewensomstandighede ✓
 - Stel gesondheidsopleiding en geriewe bekend aan werkers ✓
 - Instel van ABET klasse op die plaas ✓
 - Voorsien opleiding/vaardigheidsontwikkeling vir werkers ✓
 - Voorsien beter werksomstandighede ✓
 - Beter vergoeding ✓
 - Ontwikkel ontspanningsfasiliteite ✓
 - Verhoog hul motivering ✓
- (Enige 4) (4)

2.6 Presisieboerdery**2.6.1 Afstandswaarneming toerusting in prent**

- Hommeltuig ✓

(1)

2.6.2 VYF gebruike van afstandswaarneming tegnologie in produksie onderneming

- Grond en veld analise ✓
- Ontkiemingswaarde ✓
- Gewas bespuiting en kol bespuiting ✓
- Gewas kartering en ondersoek ✓
- Besproeiingmonitering en bestuur ✓
- Werklike tydsbestuur by diere ✓
- Veld bestuur ✓
- Kontroloer plant gesondheid ✓
- Onkruid opsporing ✓
- Dreineringskaarte ✓
- Opbrengsvoorspellings ✓
- Opsporing van diere ✓
- Bepaling van dieregesondheid ✓

(Enige 5)

(5)

2.6.3 DRIE voordele by die gebruik van die tegnologie

- Verhoog gewasopbrengs ✓
- Tydbesparend ✓
- Help om beter bestuursbesluite te maak weens verkryging van meer akkurate data ✓
- Verhoog algemene winsgewindheid van boerdery ✓

(Enige 3)

(3)

2.7 Basiese komponente/afdeling van 'n begroting

BESKRYWING VAN KOMPONENT	KOMPONENT VAN BEGROTING	VOORBEELD
Die beskikbare inventaris	Hulpbronne ✓	Grond, kapitaal, water, arbeid, vegetasie ✓ (Enige 1)
Al die uitgawes van die boerdery onderneming en hul toepassings in eenhede per begroting	Finansiële insette ✓	Arbeid, meganisasie, materiaal, biologiese insette ✓ (Enige 1)
Al die onsekerhede van die produksieproses	Parameters ✓	Pryse, toediening van insette, opbrengs, tyd van insette en uitsette ✓ (Enige 1)

(6)

2.8 Voorbeelde van intensiewe boerderymetodes in gewasse met water basis

- Hidroponika ✓
- Akwaponika ✓

(2)

[50]

**VRAAG : 3 ENTREPRENEURSKAP, REKORDHOUDING, BEMARKING,
BESIGHEIDSPLANNE EN GEORGANISEERDE LANDBOU****3.1 Kontantvloeistaat****3.1.1 Bereken:**

- (a) R31 640,00 ✓
- (b) R40 578,00 ✓
- (c) R8 938,00 ✓
- (d) R60 938,00 ✓ (4)

3.1.2 Redes vir verskil tussen werklike en begrote waardes van vervoer

- Verhoging in brandstofprys ✓
- Verhoging in tolhekpryse/tolhekfooi ✓
- Verhoging in vergoeding van bestuurders ✓
- Verhoging in aantal produkte geproduseer /aantal ritte/groter voertuie ✓
- Verlenging in afstande van vervoer ✓ (Enige 3) (3)

3.1.3 TWEE gebruike van kontantvloeistaat

- Bepaling van beskikbaarheid van fondse ✓
- Vir finansiële beplanning en bestuur ✓
- Om oplossings te kry vir kontantvloei probleme ✓
- Om uitgawes te monitor ✓
- Om uitgawes en inkomste met begrote waardes te vergelyk en foute te korrigeer ✓
- Om aan te dui waar surplus fondse is ✓ (Enige 2) (2)

3.2 Besigheidsplan**3.2.1 Tipe kapitaal**

- Vaste kapitaal / langtermyn kapitaal ✓ (Enige 1) (1)

3.2.2 EEN instansie om kapitaal te verkry

- Kommersiële bank ✓
- Landbank ✓
- Nie – bank finansiële instansies ✓ (Enige 1) (1)

3.2.3 Beginsels/eienskappe van doelstellings/doelwitte vir 'n besigheidsplan

- Spesifiek ✓
- Meetbaar ✓
- Bereikbaar ✓
- Realisties ✓
- Tydraamwerk ✓ (5)

3.3 Organogram

- 3.3.1 e ✓ (1)
 3.3.2 a ✓ (1)
 3.3.3 d ✓ (1)
 3.3.4 a ✓ (1)
 3.3.5 c ✓ (1)

3.4 Rekodering**3.4.1 Die uitruil van brondokumente**

- Boer A stuur 'n bestelvorm na Boer B ✓
- Boer B reik 'n faktuur uit aan Boer A ✓
- Boer A stuur bewys van betaling dokument na Boer B ✓
- Boer B reik 'n kwitansie uit aan Boer A ✓ (Enige 3) (3)

3.4.2 Rekordhouding

- Hulp by beplanning ✓
- Help met begroting ✓
- Vergemaklik bestuur ✓
- Help om te voldoen aan alle wetlike vereistes ✓
- Meet die uitkoms van bestuursbesluite ✓ (Enige 2) (2)

3.5 Nismark**3.5.1 Konsep van nismark**

- Fokus op 'n spesifieke groep kliënte vir die bemarking van 'n produk ✓
- Die gedeelte van die mark is gewoonlik klein ✓
- Produk teiken om te voldoen aan spesifieke vereistes van die verbruiker (bv. prysreeks, kwaliteit, demografie) ✓ (Enige 3) (3)

3.5.2 DRIE redes vir nismark

- Geleentheid om handelsmerk lojaliteit te skep ✓
- Verbeterde uitreik ✓
- Verminderde kompetisie ✓
- Koste effektief ✓
- Vinninger groei ✓
- Geteikende mark ✓
- Verhoogde kundigheid ✓
- Verhoogde inkomste ✓ (Enige 3) (3)

3.6 Effek op prys

- 3.6.1 Verlaag prys ✓ (1)
 3.6.2 Verhoog prys ✓ (1)
 3.6.3 Verminder prys ✓ (1)
 3.6.4 Verhoog prys ✓ (1)

3.7 VIER voordele van koöperatiewe bemarking

- Die produksielede is eienaars, hulle het volle beheer en enige wins word onder lede verdeel ✓
- Risiko word deur alle lede gedeel ✓
- Lede ontvang voordele volgens 'n skaal in aankope en verkope ✓
- 'n Koöperasie kan krediet verleen aan produseerders ✓
- Hulle het 'n beter bediningsmag op die mark ✓
- Goedkoper boerdery benodighede en dienste word verskaf ✓
- Die produsent het meer tyd om aan boerdery aktiwiteite te spandeer ✓
- 'n Meer bestendige vloei van produkte na die mark, dus beter gemiddelde pryse ✓
- Boere hoef nie hul eie stoor- en verpakkingsfasiliteite te bou ✓
- Produsente ontvang 'n gewaarborgde prys wat hulle finansiële stabiliteit gee ✓
- Dit verseker odelike en effektiewe bemarking ✓
- Vergemaklik bestuur en boekhouding ✓
- Kompetisie is minder ✓

(Enige 4) (4)

3.8 Bederfbare landbouprodukte**3.8.1 Bederfbaarheid**

- Dit beteken produkte het 'n bepaalde rakleef tyd ✓
- Meer geneig om te verrot of gouer af te neem met tydverloop ✓

(2)

3.8.2 DRIE bemarkingsfunksies

- Stoor van produkte in 'n droë plek ✓
- Verpakking van produkte in 'n stewiger houër ✓
- Preservering van produkte ✓
- Prosesering van die produk ✓

(Enige 3) (3)

3.9 Databasis**3.9.1 DRIE voordele van die gebruik van 'n gerekenariseerde databasis**

- Vinniger verkryging van inligting ✓
- Berekening word meer akkuraat gedoen ✓
- Meer inligting kan in 'n kleiner ruimte gestoor word ✓
- Vergelykings kan makliker gedoen word ✓
- Kan beproefde en betroubare programme gebruik vir produksie, finansies, en fisiese rekords ✓
- Oordra van inligting is makliker ✓

(Enige 3) (3)

3.9.2 TWEE nadele by die gebruik van 'n gerekenariseerde databasis

- Die boer moet rekenaar geletterd wees ✓
- In geval van kragonderbrekings is rekords nie beskikbaar ✓
- Dit is duur om rekenaars aan te koop ✓
- Tegnologie moet opgegradeer word op 'n gereelde basis ✓
- Dit neem tyd om data op te gradeer ✓
- Rekenaar kan skade opdoen/gesteel word ✓

(Enige 2) (2)

[50]

VRAAG 4: OES, PROSESSERING, BESTUUR EN AGRITOERISME**4.1 Kronologiese stappe in die besluitnemingsproses**

4.1.1	Beskryf/Analiseer ✓	(1)
4.1.2	Oplossings ✓	(1)
4.1.3	Evalueer ✓	(1)
4.1.4	Oplossing/moontlikheid/opsie ✓	(1)
4.1.5	Implementering ✓	(1)
4.1.6	Volg op ✓	(1)

4.2 Take van 'n bestuurder

4.2.1	Kommunikasie ✓	(1)
4.2.2	Beheer/kontrole ✓	(1)
4.2.3	Motivering ✓	(1)
4.2.4	Beplanning ✓	(1)
4.2.5	Besluitneming ✓	(1)

4.3 Hantering van diere**4.3.1 DRIE riglyne vir die hantering en behandeling van diere by die abattoir**

- Pynlose slagting ✓
- Skei geslagte ✓
- Skei verskillende ouderdomme ✓
- Diere moet kalm gehou word ✓
- Diere moet beskerm word teen beseings en kneusings ✓
- Diere moet van skoon drinkwater en voer voorsien word ✓ (Enige 3) (3)

4.3.2 VIER riglyne vir die skoonmaak en higiëne in die abattoir

- Werkers moet ten alle tye goeie higiëne handhaaf ✓
- Beheer vlieë ✓
- Die karkas moet geïnspekteer word vir siektes ✓
- Voetbaddens ✓
- Gereelde skoonmaak en sterilisering van werkstasies ✓ (Enige 4) (4)

4.3.3 Beskryf DRIE metodes van waardetoevoeging tot vleis

- Insouting van vleis ✓
- Droging van vleis in kort tye ✓
- Beroking van vleis in geslote omgewing ✓
- Verpakking van vleis in verskillende snitte ✓ (Enige 3) (3)

4.4 Prosessering**4.4.1 Ekstrusie omskakeling**

- Dit is 'n kookproses ✓
- Wat plaasvind onder hoë temperatuur ✓
- En hoë druk ✓
- Wat geen afval lewer ✓ (Enige 2) (2)

4.4.2 **Vergelyking tussen primêre omskakeling en sekondêre omskakeling**

PRIMÊRE OMSKAKELING	SEKONDÊRE OMSKAKELING
Vars uitgedrukte vrugtesap ✓	Brood ✓
Los teeblare ✓	Botter ✓
Sonneblomolie ✓	Vrugtekoek ✓

(6)

4.5 **Verpakking**4.5.1 **VIËR voordele van voedsel verpakking**

- Om te beskerm teen besoedeling (mikrobes, vuilheid, insekte, reuke) ✓
- Beskerm teen lig ✓
- Om maklike hantering van voedsel te bewerkstellig ✓
- Om informasie oor te dra ✓
- Om die produk te identifiseer ✓

(Enige 4) (4)

4.5.2 **VIËR eienskappe van plastiek as verpakkingsmateriaal**

- Higiënies ✓
- Nie-giftig ✓
- Deurskynend ✓
- Liggewig ✓
- Peutervry ✓
- Aanpasbaar by die produk ✓
- Beskerm teen lig ✓
- Maklik om op te druk of om etiket op te sit ✓
- Maklik om oop of toe te maak ✓
- Ondeurdringbaar vir gasse en reuke ✓
- Bestand teen meganiese skade ✓

(Enige 4) (4)

4.5.3 **Negatiewe effek van plastiek**

- Plastiek is nie bioafbreekbaar nie ✓
- Plastiek bestaan uit 'n petroleum basis wat omgewing besoedel vir jare nadat dit daar agtergelaat is. ✓

(2)

4.5.4 **Oplossing vir plastiese besoedeling**

- Gebruik bioafbreekbaar produkte ✓
- Gebruik herwinbare produkte ✓

(Enige 1) (1)

4.6 **Agritoerisme**4.6.1 **TWËE tipes toerisme**

- Ekotoerisme ✓
- Plattelandse/Landelike toerisme ✓

(2)

4.6.2 VIER items van kapitale investering van/op 'n Wildsplas

- Geskikte grond ✓
 - Geskikte diere ✓
 - Omheining van grond ✓
 - Akkommodasie vir besoekers ✓
 - Slag fasiliteite ✓
- (Enige 4) (4)

4.6.3 VIER bemerkingsvaardighede in agritoerisme

- Hoe om diens georiënteerd te wees ✓
 - Kennis van entrepreneurskap ✓
 - Saamstel van lewensvatbare studie en besigheidsplan – 'n pakket wat plaas anders maak as ander plase ✓
 - Finansiële bestuur en finansiële beplanning ✓
 - Kennis en vaardighede in kontantvloei beplanning en beheer ✓
 - Kommunikasie vaardighede ✓
- (Enige 4) (4)
[50]

TOTAAL AFDELING B: 150
GROOTTOTAAL: 200